

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

CÀLIG

EL BAIX MAESTRAT

ACADE
MIAYA
LENCI
ANADE
LALLE
NGUA

AJUNTAMENT
DE CALIG

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECALL I TEXT
Aureli Querol i Anglés

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Càlig, 147

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Càlig

ISBN: 978-84-482-5462-9
Depòsit legal: V-4826-2010
Impressió: gràfiques **vimar**

Edifici de l'Escola 11 • Tel. 96 159 61 31 • Pça. Nova • València

www.avl.gva.es

CÀLIG

La carta de població atorgada per n'Hug de Fullalquer, mestre de l'Orde de Sant Joan de l'Hospital, l'any 1234 a en Pere de Balaguer per a poblar el lloc de Càlig, és el document més vell que fa referència a la població. Tanmateix, el coll on es troba Càlig ja estava poblat molt abans de l'arribada de les hosts cristianes a les terres que prompte es coneixeran amb el nom de Maestrat. Tant dins del terme com pels voltants s'han trobat vestigis d'èpoques allunyades que mostren assentaments de pobles diversos, però és difícil datar el primer establiment humà de manera certa.

Fins a l'11 de gener de 1540, en què en Francesc Llançol de Romaní, tretzé mestre de l'Orde de Santa Maria de Montesa, va erigir en vila el fins aleshores lloc de Càlig, la població roman estretament lligada al castell de Cervera, el comanador del qual és l'administrador del lloc.

En el segle XVIII la població va augmentar amb rapidesa, i això va afavorir l'expansió fora del nucli vell.

La població que té Càlig l'any 1941 és aproximadament de 2.800 habitants. L'any 1956, com a resultat d'una forta gelada que malmet el camp, s'inicia l'emigració de molts calijons, principalment cap a Catalunya, cosa que provoca una davallada demogràfica important de la qual no comença a recuperar-se fins a la dècada del 1980. D'aleshores ençà el creixement de població, encara que amb pujades i baixades, ha sigut continu.

El terme municipal, que abraça una superfície de 27,45 km², és tot un seguit de colls de pendents sovint pronunciats i d'escasses planures obertes al cerç o al mestral, on manquen els cingles, comuns més cap a l'interior del Maestrat. Les elevacions de terreny més representatives són les que formen el coll de la Tossa (169 m), al sud-est, els colls de les Forques (185 m) i de la Somada (194 m), a l'oest, i coll del Mas d'en Vernet o les Cabanes (204 m), al nord-oest. Pel que fa als plans cal assenyalar la Llacuna al nord-est i el Pou d'en Bonet i la Planeta al sud-oest.

El terme es troba travessat per un seguit de barrancs i barranquets que cap a la tardor són sovint portadors d'aigua. Al vessant nord, vora mateix de la població, hi ha el riu Sec o rambla de Cervera, el qual, provinent de la comarca dels Ports, arreplega les aigües torrenteres i les barranques que desaigüen al seu llit fluvial. Uns altres barrancs trobats dins del terme de Càlig són el del Surrac al nord, el de la Mare de Déu o del Pou de Canet a l'oest, i els barrancs de la Solana i del Pou d'en Bonet al sud.

La major part de les terres són de conreu. Els abancalaments fets amb pedra seca i construïts des d'èpoques antiquíssimes estan lligats estretament al paisatge; el garrofer, l'olivera i l'ametler, arbres de secà, han sigut i són la

producció bàsica i més important del camp calijó. Tanmateix, encetada la dècada dels huitanta i com a conseqüència de la trobada d'aigua subterrània, el paisatge ha anat canviant l'aspecte, ja que hortes i tarongerars s'han estés amb rapidesa per diverses partides del terme.

El poble, segons les dades de l'últim cens, té 2.198 habitants, agrupats, majoritàriament, dins del nucli urbà, malgrat l'augment continuat d'habitatges unifamiliars aïllats que s'escampen per tot arreu.

RELACIÓ DE TOPÒNIMS

ELEMENTS FÍSICS I VIES DE COMUNICACIÓ

Orografia

Cingles de la Picossa
Coll d'Ametletes
Coll de la Solana
Coll de la Somada
Coll de la Tossa
Coll de les Forques
Coll de Manoto
Coll de Montjuí

Coll del Fornàs
Coll del Mas d'en Vernet
Cova del Fariner
Cova del Pintor
Roques d'en Xiller
Roques Planes
Roques Travesseres

Hidrografia natural

Barranc de la Codina
Barranc de la Mare de Déu de la
Font de la Salut
Barranc de la Solana
Barranc de la Tossa

Barranc de Pàndols
Barranc del Pou d'en Bonet
Barranc del Pou de n'Eriol
Barranc del Surrac
Riu Sec (o Rambla de Cervera)

Hidrografia artificial

Aljub del Camí de Sant Jordi
Aljub del Camí de Vinaròs
Basseta del Surrac
Depòsit de les Aigües
Depòsit del Canyo
Depòsit del Pla d'en Julià

Pou d'en Bonet
Pou d'en Soler
Pou de Canet
Pou de la Bassa
Pou de la Planeta
Pou del Socors

Vies de comunicació

Camí d'Ulldecona
Camí de la Bassa
Camí de la Covassa
Camí de la Llacuna
Camí de la Mare de Déu
Camí de la Riba-roja

Camí de la Solana
Camí de la Tossa
Camí de les Egües
Camí de Peníscola
Camí de Sant Jordi
Camí de Sant Mateu

Camí del Cacarro
Camí del Mas
Camí del Mas d'en Rei
Camí del Mas d'en Vernet
Camí del Mig
Camí del Pou d'en Bonet
Camí del Pou d'en Martí
Camí del Retor

Camí del Socors
Camí dels Murons
Camí dels Poputs
Camí Fondo
Camí Vell de Benicarló
Camí Vell de Cervera
Carretera de Benicarló
Carretera de Sant Mateu

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Càlig
Corral d'Enriquet

Corral de Rafel

Partides

Ca na Piles
l'Heretat Nova
la Codina
la Coma
la Cometa
la Cova
la Covassa
la Creveta
la Llacuna
la Pedralta
la Pedrera
la Planeta
la Rasa
la Solana
la Somada
la Tossa
les Bassetes
les Cabanes
les Clotxes
les Séquies
lo Barranquet
lo Bovalar
lo Cabanil
lo Cacarro
lo Calvari
lo Camí de Peníscola
lo Camí de Sant Jordi
lo Camí Nou
lo Camí Vell
lo Cap de Vilar
lo Claper

lo Colomer
lo Covilar
lo Fornàs
lo Mas d'en Rei
lo Mas d'en Vernet
lo Napar
lo Pla d'en Julià
lo Pou d'en Bonet
lo Pou d'en Soler
lo Pou de Canet
lo Pou de la Barraca
lo Pou de la Bassa
lo Povatx
lo Regall
lo Riu
lo Surrac
lo Tancat
lo Terrer
lo Vilagròs
lo Vinyet
los Barrancs
los Corralets
los Freginals
los Marcons
los Matamoros
los Murons
los Plans
los Rascats
los Torradells
Pàndols

Altres llocs d'interés

Calvari

Capelleta de Sant Josep

Cementeri

Creu de Pàndols

Ermita de la Mare de Déu del Socors

Figuera del Reiet

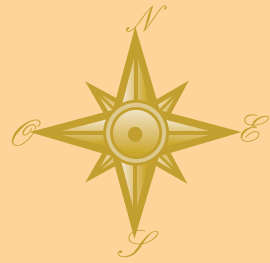
Garrofer de Tafalla

Instal·lacions esportives

Om del Socors

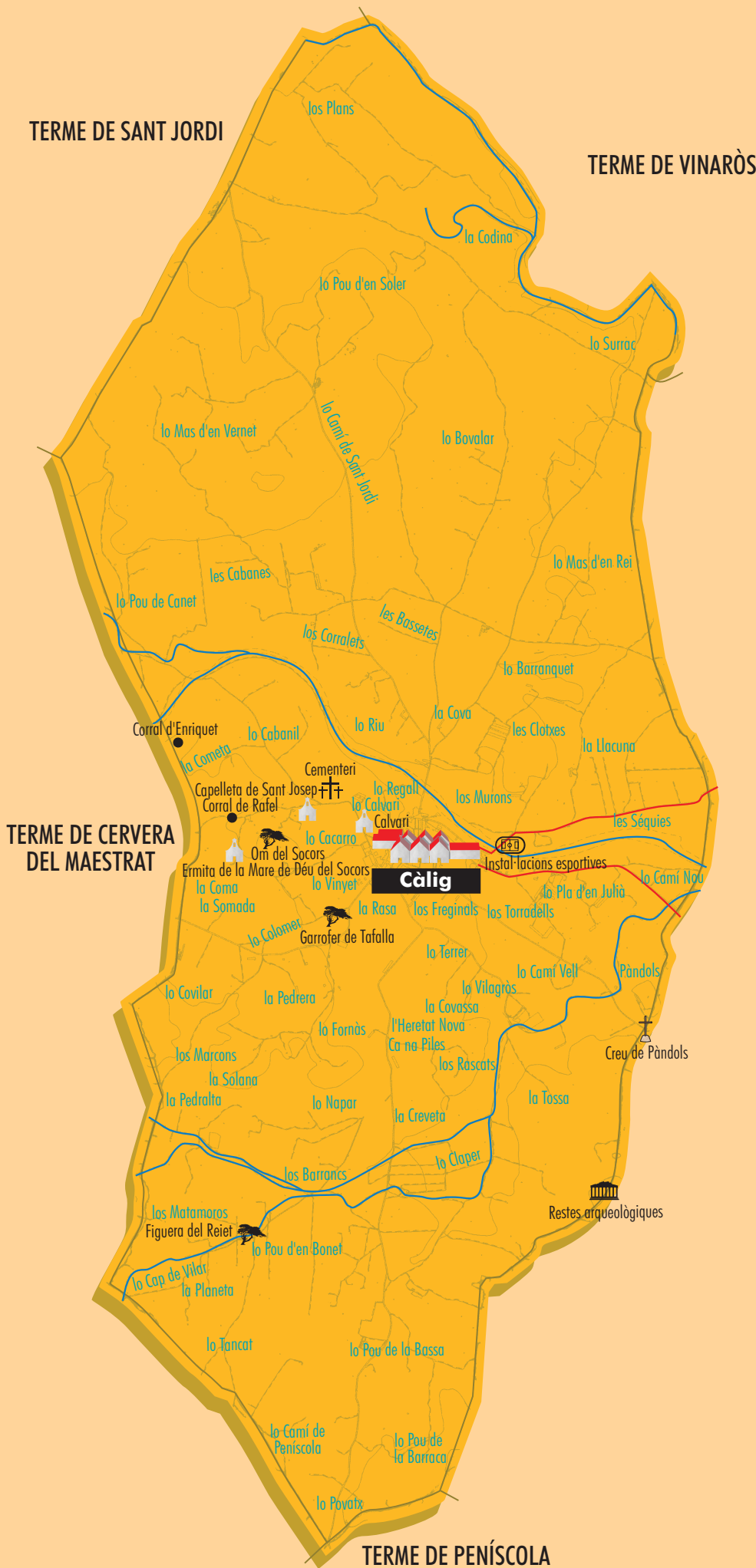
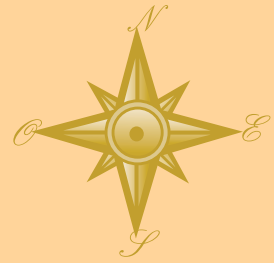
Restes arqueològiques

Elements físics i vies de comunicació

- Capital de municipi
- Carretera
- Camí, assagador
- Barranc
- Muntanya
- Pic, roca
- Cova
- Bassa, depòsit
- Pou
- Depressió

Presència humana

TERME DE BENICARLÓ

- Capital de municipi
- Carretera
- Barranc
- Casa, corral
- Ermita
- Instal·lacions esportives
- Cementeri
- Arbre singular
- Resta arqueològica
- Creu de terme
- Partida